

Hierna volgend
artikel is
afkomstig uit:

**Doelstelling van
De Levende Natuur**

Het informeren over onderzoek,
beheer en beleid op het gebied
van natuurbehoud en natuurbeheer,
die van belang zijn voor Nederland
en België.

De artikelen zijn vooral gebaseerd
op eigen ecologisch onderzoek,
ervaring of waarneming van de
auteurs.

De Levende Natuur verschijnt
6x per jaar, waaronder ten minste
één themanummer.

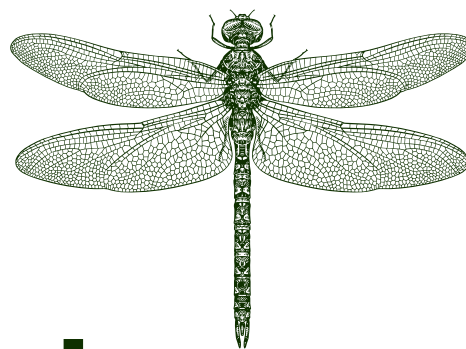
**U kunt zich abonneren
via onze website:**

www.delevendenatuur.nl

of deze bon opsturen naar:

Abonnementenadministratie
De Levende Natuur
Antwoordnummer 7086
3700 TB Zeist

Tel. 085 0407400
administratie@delevendenatuur.nl

De Levende Natuur

Vakblad voor natuurbehoud en -beheer

Ja, ik wil graag een abonnement op De Levende Natuur

naam: _____

adres: _____

postcode: _____

woonplaats: _____

telefoon: _____

e-mail: _____

**Ik machtig De Levende Natuur om het
abonnementsgeld af te schrijven van rekening:**

IBAN: _____

naam: _____

plaats: _____

datum: _____ handtekening: _____

Graag aankruisen:

- proefabonnement:** € 14,- (2 nummers)
- Jaarabonnement 1e jaar particulier:** € 25,- (6 nummers) i.p.v. € 44,50
- instelling/bedrijf:** € 90,-
- student/promovendus:** € 19,50*
- Digitaal jaarabonnement 1e jaar:** voor slechts € 25,- (i.p.v. € 39,50)

* (max. vier jaar; graag kopie college- of PhD kaart bijvoegen)
Na vier jaar gaat dit abonnement automatisch over in een regulier abonnement.

De prijsontwikkeling kan het stichtingsbestuur dwingen de tarieven
aan te passen. Tevens bent u gerechtigd om uw bank opdracht te geven
het bedrag binnen 30 dagen terug te boeken.

Onderschatting aantal nest- en verblijfplaatsen huismussen

Huismussen maken het hele jaar gebruik van hun nesten. Die dienen als plaats om zich voor te planten en slapen. Onder andere daarom zijn huismusnesten jaar rond beschermd onder de Wet natuurbescherming en is voor verwijdering een ontheffing vereist en een verplichting tot mitigatie. Ter onderbouwing van ontheffingsaanvragen vinden jaarlijks vele onderzoeken naar huismussen plaats voorafgaand aan werkzaamheden. Het Kennisdocument Huismus vormt de leidraad voor de benodigde maatregelen. De minimale onderzoeksinspanning is volgens het Kennisdocument Huismus twee veldbezoeken van minimaal een uur in de optimale periode 1 april t/m 15 mei, of drie bezoeken tussen 10 maart en 20 juni, waarvan één bezoek in de optimale periode. Onderzoekers (meestal van ecologische adviesbureaus) beperken zich vaak tot deze twee of drie bezoeken. Om de effectiviteit daarvan te onderzoeken, hebben we enkele te slopen huizenblokken op reguliere en intensieve wijze onderzocht.

Methode en onderzoeksgebied

Het plangebied bestond uit 83 eengezinswoningen verspreid over elf huizenblokken in de wijk Centrum in Hendrik Ido Ambacht, gebouwd tussen 1953 en 1957. Huismussen nestelden zowel onder de dakpannen als onder het dakbeschoot. In 2021 hebben we het plangebied tweemaal bezocht in de optimale periode gedurende ten minste twee uur, waarbij we alle nestindicatieve waarnemingen van huismussen noteerden. In 2022 bezochten we het plangebied van maart tot en met juli gemiddeld één keer per week. Dat jaar hebben we ook 36 adulte huismussen gevangen en van een kleurring voorzien en de nestlocaties van geringde en ongeringde huismussen in kaart gebracht.

Resultaten

In 2021 telden we achttien bezette nesten. Normaliter noteren onderzoekers dan achttien paartjes. In 2022 zijn met intensief onderzoek maar liefst 25 broedparen vastgesteld die gebruik maakten van 33 verblijfplaatsen. Twee derde van deze verblijfplaatsen waren andere plekken dan de achttien in 2021. Zes locaties uit 2021 werden een jaar later niet gebruikt terwijl we in 2022 na 15 mei zes nieuwe nestlocaties vonden. Dat waren allemaal paartjes die van nestlocatie waren veranderd voor een tweede broedpoging. Na 15 mei werden maximaal 23 paartjes in het plangebied vastgesteld. Uitgaande van een stabiele populatie in 2021 en 2022, kunnen we concluderen dat we met regulier onderzoek slechts 72 % van de mussenparen en 54 % van hun verblijfplaatsen vonden.

Er waren zestien paartjes waarvan we minstens twee legfels volgden. Zes daarvan (38 %) gebruikten twee verschillende nestlocaties en in nog twee gevallen werd buiten de nestlocatie een andere plek door het mannetje gebruikt als slaapplek. De verblijfplaatsen lagen op maximaal twee huizen afstand van elkaar; alleen de huismus met de kleurringcode Bm/RY verkaste over een grotere afstand van ongeveer zeventig

Verblijfplaatsen Onderzoeksgebied

● 2021
● 2022
● 2021 en 2022

0 50 100 m

meter. Acht paartjes hadden tenminste twee legfels op dezelfde nestlocatie. Van één paartje (beide vogels geringd) stelden we vast dat het op dezelfde locatie achtereenvolgens drie legfels succesvol grootbracht. De vogels deden niet aan partnerruil - de paartjes waarvan beide vogels waren geringd, zagen we het hele seizoen niet gepaard met andere (on)geringde mussen.

Discussie en conclusie

Dit onderzoek laat zien dat het hanteren van de veel gebruikte onderzoeksmethode voor huismussen kan leiden tot een onderschatting van het aantal broedparen (met 28 %) en verblijfplaatsen (met 46 %). Het kleurringen van de volwassen huismussen zorgde voor meer nauwkeurig inzicht omdat verschillende paartjes soms vlakbij elkaar broeden, soms zelfs achter dezelfde ingang onder de dakpannen. Zonder kleurringen worden zulke bij elkaar gelegen nesten gemakkelijk als hetzelfde nest beschouwd. De hoge onderzoeksintensiteit na de optimale periode leverde ten minste zes paartjes op die na 15 mei een tweede leg begonnen op een andere nestlocatie. Dergelijke verplaatsingen zijn ook vastgesteld tijdens andere huismusonderzoeken van Ecoresult B.V., waarbij het zelfs is voorgekomen dat een aanvankelijk 'leeg' huizenblok pas na 15 mei werd bezet door huismussen (Mans-Naaijer, 2022). Tijdens dit onderzoek verplaatste zich ook een huismus over een afstand van zo'n zeventig meter voor het vervollegsels. Onderzoekers moeten zich bewust zijn van mogelijk gemiste broedparen en verblijfplaatsen en daarop hun onderzoek aanpassen. Het Kennisdocument schrijft dan ook twee mitigerende verblijfplaatsen voor, per te verwijderen verblijfplaats. Dat is tevens nodig omdat niet alle mitigatiemaatregelen zullen

1 Broedpaar aan het paren voor de nestlocatie. (Foto: Daniël de Jong)

2 Aantal in gebruik zijnde verblijfplaatsen per jaar.

werken. Aangezien tijdens regulier onderzoek bijna de helft van de verblijfplaatsen was gemist, kunnen we concluderen dat de reguliere onderzoeksinspanning onvoldoende is om een goed beeld te krijgen van het aantal verblijfplaatsen.

Volgens het Kennisdocument is bij ingrijpende projecten uitgebreider populatieonderzoek noodzakelijk maar dit wordt niet nader gedefinieerd. Wij bevelen op basis van onze resultaten aan om tenminste drie bezoeken af te leggen, waarvan één in de periode 15 mei t/m 15 juni. Daarmee zullen meer nestlocaties van vervolgnesten worden vastgesteld. Tevens moet onderzoek naar de effectiviteit van een derde ronde beter inzicht geven in welk percentage van de aanwezige verblijfplaatsen daarmee wordt gevonden. Belangrijke kanttekening daarbij is echter dat nestgelegenheid vaak niet de belangrijkste limiterende factor is (Heij, 1999; Angelier & Brischoux, 2019), waardoor mitigatie van meer verblijfplaatsen niet per definitie een beter resultaat oplevert.

Dankwoord

We danken de woningcorporatie Rhiant voor medewerking aan dit onderzoek. ■

Cornelis Fokker
Ecoresult B.V.
cornelisfokker@ecoresult.nl

Literatuur

De literatuurlijst van dit artikel vindt u door deze QR-code te scannen, of bij de online versie van dit artikel: <https://delevendenatuurmagazine.nl/de-levende-natuur-nummer-04-2023/samenvatting-werk-in-uitvoering-huismussen/>

